

Aluehallintoviraston suorittamat tarkastukset tiloilla ja tukivalvonta

12.1.2021

Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Läänineläinlääkäri Karoliina Hämäläinen

Luennon sisältö

- Aluehallintoviraston tarkastustoiminta, otannat
- Täydentävien ehtojen valvonta:
  - Miksi valvotaan
  - Miten valvotaan ja kuinka paljon
  - Mitä valvotaan
  - Mahdolliset seuraukset?
- Valvonta sikatiloilla
  - Kielletyt aineet, lääkejäämät, kirjanpito
  - Elintarvikehygienia
  - Hyvinvoinnin valvonta
- Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

AVI:n tekemät tarkastukset tuotantoeläintiloilla

- Täydentävien ehtojen (TE) –tarkastukset, n. 30 tilaa vuosittain
- Otantaeläinsuojelutarkastukset, eläinsuojelulain 48 §:n mukaan, n. 30 tilaa/v
- Lääkekirjanpidon ja lääkkeiden käytön tarkastukset
- Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset, eläinsuojelulain 39 §:n mukaan

Täydentävien ehtojen (TE) valvonta

- Täydentävät ehdot ovat joukko vaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien maksamisen ehtona
  - Vaatimukset ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä
- Säädösperusta 2020
  - Neuvoston ja parlamentin asetus 1306/2013, Komission delegoitu asetus 640/2014 ja Komission täytäntöönpanoasetus 809/2014
    - velvoite jäsenmaalle järjestää TE-tarkastuksia
  - Maataloustukien toimeenpanolaki 192/2013 → kansallinen vaatimus
  - Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta 7/2015 muut.124/2018
- **2021 tilanne vielä avoin**
- **Vuosittain valvottu n. 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista**
- **2020 koronatilanteen vuoksi on valvottu n. 0,5 % tiloista**

TE-valvonta

- Valvonta maataloustoimintaan liittyvää
- Jos tilalla ei kasvateta tai pidetä maataloustarkoituksiin tuotantoeläimiä **ei** TE-valvontaa kohdisteta näihin (esim. urheilutarkoitus, kotitarvekäyttö, ”lemmikit”, hevoset, jotka hevospassissa on merkitty pysyvästi elintarvikeketjuun kelpaamattomiksi)
- Kaikki maataloustarkoituksessa pidettävät ja kasvatetut tuotantoeläimet valvotaan, vaikka eläimistä ei olisi haettu maataloustukia
- **JOS** tilalla on suomenkarjaa, suomenhevosta, suomen-, ahvenanmaan-, tai kainuunlampaita, maatiaiskanoja tai –kukkoja ja tila on solminut **alkuperäisrotujen kasvattajasopimuksen** → **kaikki valvotaan vaikka 1 kpl**

Täydentävien ehtojen (TE) valvonta

- AVIn valvontaan kuuluvat
  - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotanto ja turvallisuus
    - Tuotantotilojen hygienia
    - Maidon- ja munantuotannon hygieniavaatimukset
    - Lääkityskirjanpitoa koskevat vaatimukset
    - Eläinlääkejäämät
    - Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet
    - Kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät
  - Eläintaudit
    - TSE-taudit
    - Tuonti/vienti
  - Eläinten hyvinvointi
  - Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti (yhteistyössä ELY:n kanssa)

AVIn suorittama TE-valvonta

- TE-otantantatarkastukset 2020
  - Koronaviruksen takia otantavalvontoja tehtiin normaalia vähemmän
  - Satunnais- tai riskiperäinen otanta → 14 (3 satunnaista ja 11 kohdennettua) tilaa LSAVIN alueella
  - Pääsääntöisesti yhdessä ELY-keskuksen rehuvalvojan kanssa
  - Naudat, siat, lampaat, vuohet, > 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat

- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute TE-vaatimuksissa → AVI laajentaa TE-valvonnaksi (hallinnollinen valvonta). Vuonna 2020 laajennus on tehty n. 30:lle tilalla.

Muu valvonta tiloilla, joka voi johtaa TE-valvontaan

- 1) Elintarvikkeet (tuotantotilojen hygieniä, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet ja eläinlääkejäämät)
  - Tuotantotilojen hygieniatarkastukset (maitohygieniatarkastukset, kanalat; tulee laajenemaan myös lihantuotantotiloihin KELL)
  - Salmonellavalvonta (siipikarja, jalostussikalat KELL)
  - Vierasainevalvonta (tiloilla KELL, teurastamolla TEL)

- 2) Eläintaudit (TSE-taudit, tuonti/vientivaatimukset)
  - Lampaiden ja vuohien TSE-tarkastus (KELL)
  - Tuonti/ vientitarkastukset (KELL / LEL)

- 3) Eläinten hyvinvointi
  - Epäilyyn perustuvat tarkastukset (KELL / LEL), eläinsuojelulain 39 §
  - Otantaan perustuvat tarkastukset (ns. EU-eläinsuojelutarkastukset LEL), eläinsuojelulain 48 § n. 30 tilaa

TE-valvonta vuonna 2020

- Lounais-Suomen alueella 14 tilaa

- Siat
- Naudat
- Lampaat
- Broilerit

→ Laiminlyöntejä todettiin 4 tilalla

- Osa valvonnoista ei vielä valmiina, vierasainevalvonnan tulos ei vielä käytettävissä.

Sekä riskiotantaan että satunnaisotantaan valituilla tiloilla tehdään tilan eläimille kaikki asiaan kuuluvat tarkastukset alla olevan taulukon mukaan.

riskiotannan osaotokset:	Nautatilat			Sikatilat	Siipi-karja- tilat	Siipi- karja- tilat	Lam- mas-tilat	Vuo-hi- tilat	Muut tuo- tanta- eläimet
	tilan eläimet:			siat	broilerit, kalkkunat	munivat kanat	lam-paat	vuo-het	
riskiotannan osaotokset:	Mai-don tuo- tanto	Lihan- tuo-tanto	Vasikat						
Tarkastukset:									
Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet	X	X		X	X				
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eläintaudit (TSE- vaatimukset)	X	X	X				X	X	
Eläinten hyvinvointi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rehut	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Kiellettyjä aineita, eläinlääkejäämiä ja lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

1. Kielletyt aineet

- eläinten kasvua ja tuotantoa edistävät lääkeaineet (esim. stilbeenit, tyreostaatit, estradiolit, kokkidiostaatit tietyillä eläimillä)
- tuotantoeläimille kielletyt antibiootit (esim. kloramfenikoli)
- osalla TE-otantatiloista otetaan näytteitä (veri-, virtsa-, uloste-, vesi- tai rehunäytteitä), joiden tarkoituksena selvittää, onko tila käyttänyt kiellettyjä hormoneja tai antibiootteja

2. Eläinlääkejäämät

- laajennuksen kautta, jäämä löytynyt muun valvonnan yhteydessä (esim. Ruokaviraston vierasainevalvontaohjelman mukainen näyte, meijeri- tai teurastamoilmoitus)

3. Lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

- kirjanpito kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä (loislääkkeet, rokotukset)
1. eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot
  2. lääkityksen antopäivämäärä
  3. lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri, eläinten omistaja, hoitaja jne)
  4. lääkkeen/lääkerekhun käyttöaihe
  5. lääkkeen/lääkerekhun nimi
  6. lääkkeen määrä
  7. varoaika
  8. lääkkeen myyjä (/määrääjä)

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia (kaikki tilat)

4. Elintarvikkeiden jäljitettävyys

- AVI valvoo vain siipikarjan osalta, muilta tarkastetaan osana merkinnän ja rekisteröinnin valvontaa

5. Jätteiden ja vaarallisten aineiden varastointi

- elintarvikkeiden saastumisen näkökulmasta, mm. raatojen ja jätteiden käsittely

6. Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautien kulkeutuminen ja leviäminen estetään

7. Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveyden merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa

- salmonellavalvontaohjelma, broilereiden kampylobakteerivalvonta

- eläinten teurastiedot, muut alkutuotantopaikalla elintarvikelainsäädännön nojalla tehdyt tarkastukset

- valvonnassa katsotaan viimeisen vuoden tietoja, kirjanpidon säilytys yleensä 3 vuotta

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

- 1) Pitopaikan yleiset vaatimukset (rakenteet, tuotantotilan hygienia, haittaeläimet)
  - 2) Tilavaatimukset
  - 3) Eläinsuojan olosuhteet (valaistus, ilmastointi, lämpötila)
  - 4) Hyvinvoinnista huolehtiminen (sairaiden hoito / lopetus, eläinten puhtaus)
  - 5) Ruokinta ja juotto
- Vaatimukset tulevat:
- Eläinsuojelulaista (247/1996)
  - Eläinsuojeluasetuksesta (396/1996)
  - Valtioneuvoston asetuksesta sikojen suojelusta (629/2012)

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

Yleisimmät havaitut puutteet sioilla:

- Likaisuus
- Virikkeiden puute

VNa 629/2012 13 §: Sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä sellaista materiaalia, joka ei vaaranna eläinten terveyttä ja jonka avulla siat voivat toteuttaa lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan kuten tonkimista ja tutkimista.

Mikäli tongittavan virikemateriaalin tarjoaminen jatkuvasti ei ole mahdollista (esim. lannanpoistojärjestelmän tukkeutumisen vuoksi), on Ruokavirasto tulkinnut lainsäädännön vaatimusta seuraavalla lieventävällä tavalla: Kaikilla sioilla tulee olla **jatkuvasti** leluja ja LISÄKSI sioille tulee tarjota **vähintään kaksi kertaa** päivässä olkea, heinää, sanomalehteä, purua yms., mikä tyydyttää sian tonkimis- ja pureskelutarvetta.

Jos TE-vaatimuksissa todetaan puutteita

- Mikäli laiminlyöntejä → LEL antaa ehdotuksen mahdollisesta tukisanktiosta ELY-keskuksen täydentävien ehtojen koordinaattorille, joka kokoaa kaikki tilalle ko. vuonna tehdyt tarkastukset yhteen ja vahvistaa lopulliset sanktioprosentit → kunnan maatalousviranomaisen tekee lopullisen valituskelpoisen päätöksen
- Ylivoimaisesta esteestä tulee olla ilmoittanut ennen valvontaa 15 työpäivän sisällä tilanteen havaitsemisesta maatalousviranomaiselle (esimerkiksi pitkäaikainen työkyvyttömyys tai poikkeuksellinen olosuhde)
- Laiminlyönnistä ei sanktioida, jos tilanne johtuu ylivoimaisesta esteestä

Tukisanktion muodostuminen

- Laiminlyönnin osalta arvioidaan laajuus, kesto ja vakavuus
  - Tavanomainen sanktioehdotus 3 %
  - Varhainen varoitus 0 %
  - 1-5 % sanktioehdotus
  - Tahallisuus, 20-100 %
  - Toistuvuus, mikäli samaan arviointikohtaan kuuluvassa asiassa havaitaan puutteita tietyn ajan sisällä uudelleen.
- Tukisanktioehdotuksesta kuullaan tuottajaa ennen sen lähettämistä täydentävien ehtojen koordinaattorille
  - Tuottajaa kuullaan siis sekä laiminlyöntihavainnosta että tukisanktioehdotuksesta

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

Villisika lujittaa sorkansijojaan Itä-Suomessa – metsästäjät kiittävät, mutta sikatiloja uhkaa kaikkien aikojen pahimmaksi pelätty pandemia

Afriikkalainen sikarutto leviää pääasiassa ihmisten ja lihasäilykkeiden avulla.

Villisika 2.1.2020 Päivitetty 7.1.2020 15:16

Villisika on yhtä tutumpi näky Pohjois-Karjalassa. Kuva: AOP

- <https://yle.fi/uutiset/3-11139837>

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

Salmonellatartuntoja Etelä-Savossa ja Lapissa – aiheuttajina Suomessa harvinaiset salmonellabakteerit

17.12.2020

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinliikenne
  - eläinaineksen hankinta kotimaasta / ulkomailta /eläinten siirrot
- Rehut ja kuivikkeet
  - tuontirehu (mahdollinen salmonellariski)
  - haittaeläimet (jyrsijät/linnut)
  - ruokintalinjastot
- Henkilö- ja ajoneuvoliikenne
- Tautisulku
  - (**MYÖS** tilan oman väen (isäntäväki, työntekijät) tulisi kulkea tautisulun kautta!)
- Vain välttämättömät henkilöt eläintiloihin
  - suojavaatteet (haalarit & päähineet) ja –jalkineet
  - opastus tilan käytännöistä (esim. huoltomiehet, uudet toimijat)

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Ajoneuvot ja urakoitsijat
  - rehu- ja lantareittien risteäminen
  - jäteastioiden sijoittelu
  - yhteiskäytössä olevat koneet
  - raadot ja niiden käsittely
- Kontaktit ulkomaille
  - omat ja työntekijöiden matkat (48 tunnin sääntö)
  - salmonellatesti
  - vierailualueen tautitilanteen selvitys
- Muut kotieläimet (sekatilat/siipikarja/siat)
- Pesut ja desinfiointit
- Sairastilat

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinten vastustuskyvyn lisääminen
  - hyvinvoinnista huolehtiminen
  - asianmukainen ruokinta ja veden saanti
- Tautiseuranta, teurastulosten arviointi, lääkitykset, tuotantoseuranta.
- Suunnitelmallinen terveydenhuolto
- Yhteistyö eri tahojen välillä
- Oman tilan tautiriskien kartoitus ja mahdolliset kriittiset pisteet

KIITOS!